

Covid-19

CEPLJENJE

OSNOVNE INFORMACIJE

1. Kaj je covid-19?

Povzročitelj covid-19 je virus SARS-CoV-2, ki spada med koronaviruse. Virus se prenaša s kužnimi kapljicami, vključno z aerosoli, ki lahko nastajajo ob kašljanju, kihanju ali govorjenju, lahko pa se prenaša tudi preko onesnaženih površin ali predmetov. Zaradi mutacij virusa SARS-CoV-2 pogosto prihaja do pojava novih različic.

Čas od okužbe do pojava bolezni je v povprečju 3-4 dni (razpon 2-14 dni). Najpogostejši simptomi in znaki bolezni so bolečine v žrelu, izcedek iz nosu, kašelj, slabo počutje, utrujenost, bolečine v mišicah in sklepih, povišana telesna temperatura, lahko tudi izguba vonja in okusa ter prebavne težave. Bolezen lahko včasih poteka brez simptomov, pri nekaterih osebah pa lahko poteka v težji obliki. Najpogostejši zaplet covid-19 je pljučnica, lahko se pojavijo krvni strdki in prizadetost drugih organov (npr. srce, ledvice, možgani). Večje tveganje za težji potek bolezni imajo osebe, starejše od 60 let, in kronični bolniki.

Pri nekaterih osebah simptomi bolezni lahko vztrajajo še več tednov, mesecev ali celo let, kar imenujemo dolgi covid ali postcovidni sindrom. Dolgi covid se lahko razvije pri vsakem bolniku s covidom-19, ne glede na resnost bolezni ali načine zdravljenja. Povečano tveganje za dolgi covid imajo ženske, kronični bolniki in necepljene osebe.

2. Kdo naj bo cepljen in kdaj?

Cepljenje proti covidu-19 **zmanjša možnost za težji potek bolezni in za druge zaplete covid-19** in je na voljo za vse osebe, stare 6 mesecev ali več.

Osnovno cepljenje se lahko opravi z enim ali dvema odmerkoma (odvisno od uporabljenega cepiva), pri otrocih, mlajših od 5 let pa s tremi odmerki cepiva. Težje imunsko oslABLJENE osebe prejmejo še **dodatni odmerek**, ker je pri njih odziv na osnovno cepljenje slabši. **Poživitveni odmerki** so namenjeni podaljšanju zaščite po zaključeni osnovni shemi cepljenja. Prvi poživitveni odmerek je priporočljiv za vse osebe starejše od 18 let ter za mladostnike s kroničnimi boleznimi, stare 12-17 let, lahko pa ga prejmejo tudi zdravi mladostniki. Drugi poživitveni odmerek oz. sezonski poživitveni odmerek je priporočljiv za vse osebe z večjim tveganjem za težji potek covid-19 (osebe stare 60 let in več, kronični bolniki ter oskrbovanci domov za starejše občane in socialno varstvenih zavodov), lahko pa ga prejmejo tudi druge osebe stare 18 let ali več, če tako želijo. Več informacij glede cepljenja proti covidu-19 je na voljo v dokumentu Priporočila za cepljenje in odobrena uporaba cepiv (tabelarični prikaz): <https://www.nijz.si/sl/cepljenje-proti-covid-19-za-strokovno-javnost>.

Osebe, ki so prebolele covid-19, prejmejo naslednji priporočen odmerek cepiva vsaj 3 mesece po zadnjem prebolelem covidu-19.

3. Nekatere osebe ne smejo biti cepljene ali morajo cepljenje odložiti.

Cepljenje proti covidu-19 se odsvetuje osebam z dokumentirano **težjo alergijsko reakcijo (anafilaksijo)** na katerikoli sestavino cepiva ali **resnim neželenim učinkom** po predhodnem odmerku istega cepiva. Cepljenju s cepivom **Jcovden/Janssen** se odsvetuje osebam s **potrjenim sindromom tromboze s trombocitopenijo** po cepljenju s katerimkoli cepivom proti covidu-19 in osebam ki so že imele epizode **sindroma kapilarnega prepuščanja**. Osebe, ki so že imele epizode **sindroma kapilarnega prepuščanja**, naj se pred cepljenjem s cepivom **Spikevax** posvetujejo z zdravnikom.

V primeru akutne vročinske bolezni se cepljenje začasno odloži.

4. Kakšna so tveganja pri cepljenju? Kaj storiti ob resni reakciji?

Cepljenje proti covidu-19 ima lahko neželene učinke, ki so **običajno blagi do zmerni in prehodni** (bolečina, oteklina in/ali rdečina na mestu cepljenja, utrujenost, glavobol, bolečine v mišicah in sklepih, mrzlica, povišana telesna temperatura, slabost, bruhanje, povečane in boleče bezgavke).

Resni neželeni učinki so izjemno redki. Resna alergijska reakcija se običajno pojavi v nekaj minutah do ene ure po cepljenju. Simptomi ali znaki lahko vključujejo težko dihanje, piskanje ali hropenje, oslabelost, hitro bitje srca, omedlevico, bledico ali otekanje žrela. Pacient mora takoj k zdravniku, ki bo ustrezno ukrepal in nato prijavil neželeni učinek po cepljenju.

Po cepljenju s cepivi **Comirnaty**, **Spikevax** in **Nuvaxovid** so poročali o zelo redkih primerih miokarditisa (vnetje srčne mišice) in perikarditisa (vnetje osrčnika), ki so se pojavili predvsem v prvih dveh tednih po cepljenju (pri cepivih Comirnaty in Spikevax so se pogosteje pojavili pri mlajših moških). Če se po cepljenju pojavijo bolečine v prsnem košu, težko dihanje in/ali občutek razbijanja srca, svetujemo, da nemudoma poiščete zdravniško pomoč. V prvih dneh po cepljenju s cepivom **Spikevax** so poročali o nekaj primerih sindroma kapilarnega prepuščanja, ki povzroča uhajanje tekočine iz majhnih krvnih žil (kapilar), kar povzroči hitro otekanje rok in nog, nenadno povečanje telesne mase in občutek omedlevice, nizek krvni tlak. Če se po cepljenju s cepivom Spikevax pojavijo zgoraj opisane težave, nemudoma poiščete zdravniško pomoč.

Po cepljenju s cepivom **Jcovden/Janssen** so poročali o izjemno redkih primerih pojava zelo nizkega števila trombocitov v prvih štirih tednih po cepljenju in pojava krvnih strdkov. Če se po cepljenju pojavijo hujše zdravstvene težave (zasoplost, bolečina v prsni, otekanje in/ali bolečine nog, vztrajna bolečina v trebuhu, vztrajen močan glavobol, zamegljen vid, zmedenost, epileptični napadi, številne majhne modrice, podplutbe ali krvavitve) ali te ne izzvenijo v nekaj dneh, svetujemo, da takoj poiščete zdravniško pomoč.

5. Odškodninska odgovornost za škodo, ki nastane zaradi cepljenja

Oseba, ki ji je s cepljenjem proti covidu-19 nastala škoda na zdravju, ki se kaže v resnem in trajnem zmanjšanju življenjskih funkcij, ima pravico do odškodnine. Več informacij dobite na spletni strani Ministrstva za zdravje: <https://www.gov.si>.

6. Kje lahko dobim več informacij?

Za več informacij lahko obiščete spletni strani NIJZ (<https://nijz.si/>; <https://www.cepimose.si/>) ali se obrnete na vašega izbranega zdravnika.